

รายงานการศึกษาดูงาน
(Educational Trip Report)

ณ ประเทศโรมาเนียและสาธารณรัฐบัลแกเรีย

โดย

ผู้ศึกษาอบรม “หลักสูตรหลักนิตินิยมเพื่อประชาธิปไตย” (นรป.) รุ่นที่ 12

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิตินิยมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 12
วิทยาลัยศาสตร์ธรรมนุญ
สำนักงานศาสตร์ธรรมนุญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาสตร์ธรรมนุญ

รายงานการศึกษาดูงาน : ศาลรัฐธรรมนูญโรมาเนียและบัลแกเรีย (2024)

1. บทนำ

- **วัตถุประสงค์ของการศึกษาดูงาน :**

การศึกษาดูงานครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจกรอบรัฐธรรมนูญ กระบวนการยุติธรรม และวัฒนธรรมทางกฎหมายของโรมาเนียและบัลแกเรีย คณะผู้แทนมุ่งศึกษาถึงโครงสร้าง บทบาท และหน้าที่ของศาลในการรักษาความเป็นระเบียบตามรัฐธรรมนูญและหลักนิติธรรม และการประชุมร่วมมือระดับทวิภาคีร่วมของตุลาการรัฐธรรมนูญกับประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งโรมาเนียและบัลแกเรีย

- **องค์ประกอบของคณะผู้แทน :**

นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายนภดล เทพพิทักษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายกฤติเดช วงษ์นเรศรัย อุปทูตรักษากการ สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงบูคาเรสต์ และ นางสาวรัมปรางค์ สวมประจำ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านคดี รักษาราชการแทนรองเลขาธิการ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และคณะผู้ศึกษาอบรมหลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” (นธป.) รุ่นที่ 12

- **องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญแห่งโรมาเนียและบัลแกเรีย :**

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งโรมาเนีย : Mr. Marian ENACHE ประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งโรมาเนีย Ms. Elena-Simina TĂNĂSESCU, Ms. Laura-Iuliana SC NTEI, Mr. Cristian DELIORGA, Mr. Gheorghe STAN ตุ ล า ก า ร ศาลรัฐธรรมนูญ Mr. BenkeKároly ผู้ช่วยผู้พิพากษา และ Ms. Cristina TitiriȘcă ผู้ช่วยผู้พิพากษา ผู้อำนวยการสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐบัลแกเรีย : Ms. Pavlina Panova ประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐบัลแกเรีย Prof. Yanaki Stoilov ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐบัลแกเรีย Mr. Valentin Georgiev เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐบัลแกเรีย Mr. Alexander Tsekov หัวหน้าผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย Ms. Polina Pesheva หัวหน้าผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและพิธีทางการทูต และ Ms. Desislava Kemalova เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย

2. กำหนดการการศึกษาดูงาน

- **ศาลรัฐธรรมนูญโรมาเนีย**
 - **วันที่เยือน :**

วันที่ 23 เมษายน 2567

○ การบรรยายและการสนทนาที่สำคัญ :

การบรรยายสรุปเกี่ยวกับระบบศาลรัฐธรรมนูญโรมาเนีย ที่มาและองค์ประกอบของคณะตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่สำคัญของ ประเทศโรมาเนีย ซึ่งบรรยายโดย Ms. Andreea COSTIN ผู้พิพากษา Mr. Fabian NICULAE ผู้พิพากษา และ Ms. Claudia-Margareta KRUPENSCHI หัวหน้าผู้ช่วยผู้พิพากษา ณ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งโรมาเนีย

- ศาลรัฐธรรมนูญบัลแกเรีย

- วันที่เยือน :

วันที่ 25 เมษายน 2567

- การบรรยายและการสนทนาที่สำคัญ :

การบรรยายสรุปเกี่ยวกับระบบศาลรัฐธรรมนูญ ที่มา และองค์ประกอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หน้าที และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่สำคัญของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐบัลแกเรีย ซึ่งบรรยายโดย Ms. Pavlina Panova ประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐบัลแกเรีย Prof. Yanaki Stoilov ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ Mr. Valentin Georgiev เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ณ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐบัลแกเรีย

3. บทเรียนที่สำคัญ

- **ข้อมูลพื้นฐานศาลรัฐธรรมนูญโรมาเนียและบัลแกเรีย**
ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียและบัลแกเรียมีประวัติศาสตร์ที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและกฎหมายของทั้งสองประเทศโดยทั้งสองศาลก่อตั้งขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในยุโรปตะวันออกช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ต่อไปนี้คือประวัติศาสตร์ของศาลรัฐธรรมนูญในแต่ละประเทศ :
- **การก่อตั้งศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนีย :**

ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียถูกก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) ภายหลังจากล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ในปี พ.ศ. 2532 (ค.ศ. 1989) และการโค่นล้มเผด็จการ Nicolae Ceaușescu การก่อตั้งศาลนี้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการเมืองและกฎหมายของโรมาเนียที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างระบบประชาธิปไตยที่เคารพหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชน
- **บทบาทและหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนีย :**

ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่หลักในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายและการกระทำของรัฐ รวมถึงการตีความรัฐธรรมนูญ การพิจารณาความถูกต้องของการเลือกตั้งประธานาธิบดีและการแก้ไขรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ศาลยังมีอำนาจในการตัดสินข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตอำนาจรัฐธรรมนูญระหว่างหน่วยงานของรัฐ
- **การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนีย :**

นับตั้งแต่ก่อตั้ง ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบกฎหมายและการเมืองของประเทศ การตัดสินหลายครั้งของศาลได้มีผลกระทบต่อการเมืองและนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีวิกฤตการเมือง เช่น การตัดสินคดีเกี่ยวกับการถอดถอนประธานาธิบดีหรือการปฏิรูปการยุติธรรม
- **การก่อตั้งของศาลรัฐธรรมนูญบัลแกเรีย :**

ศาลรัฐธรรมนูญของบัลแกเรียถูกก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991) หลังจากการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ในปี พ.ศ. 2532 (ค.ศ. 1989) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบประชาธิปไตย ศาลนี้ก่อตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของบัลแกเรียที่ประกาศใช้ในปีเดียวกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อปกป้องหลักการรัฐธรรมนูญและสร้างความมั่นคงในระบบกฎหมาย
- **บทบาทและหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญบัลแกเรีย :**

ศาลรัฐธรรมนูญของบัลแกเรียมีหน้าที่ในการพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย การตีความรัฐธรรมนูญ การตัดสินข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐ และการตรวจสอบความถูกต้องของการเลือกตั้งและการแต่งตั้งในองค์กรรัฐ นอกจากนี้ ศาลยังมีอำนาจในการพิจารณาการแก้ไขรัฐธรรมนูญและการตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

- การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของศาลรัฐธรรมนูญบัลแกเรีย :

ตั้งแต่ก่อตั้งศาลรัฐธรรมนูญของบัลแกเรียได้มีบทบาทสำคัญในการปกป้องหลักการประชาธิปไตยและหลักนิติธรรมในประเทศ การตัดสินใจของศาลในหลายกรณีได้มีผลกระทบต่อการเมืองและสังคมบัลแกเรีย โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิมนุษยชนและการแยกอำนาจระหว่างฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ

ศาลรัฐธรรมนูญในทั้งโรมาเนียและบัลแกเรียถูกก่อตั้งขึ้นในช่วงต้นทศวรรษ 1990 ภายหลังจากล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ และมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบประชาธิปไตย ศาลเหล่านี้มีหน้าที่หลักในการปกป้องหลักการรัฐธรรมนูญและหลักนิติธรรมในแต่ละประเทศ แม้ว่าจะเผชิญกับความท้าทายต่างๆ จากการเมืองและสังคม แต่ศาลรัฐธรรมนูญทั้งสองได้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงในระบบกฎหมายและการเมืองของตน

- แนวปฏิบัติที่ดี :

แนวปฏิบัติที่ดีของศาลรัฐธรรมนูญโรมาเนียและบัลแกเรีย สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของทั้งสองศาลในการรักษาความเป็นอิสระ ความโปร่งใส และความยุติธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสร้างความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แนวปฏิบัติที่ดีที่ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียและบัลแกเรียสรุปได้ดังนี้:

- แนวปฏิบัติที่ดีของศาลรัฐธรรมนูญโรมาเนีย

การรักษาความเป็นอิสระและความไม่ลำเอียงของศาล :

ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียยึดมั่นในหลักการของการแยกอำนาจโดยรักษาความเป็นอิสระจากอิทธิพลของฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหาร ศาลมีมาตรการเพื่อป้องกันไม่ให้มีการแทรกแซงจากภายนอก ซึ่งรวมถึงกระบวนการแต่งตั้งผู้พิพากษาที่มาจากหลายฝ่าย (ประธานาธิบดี วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร) และวาระการดำรงตำแหน่งของผู้พิพากษาที่แน่นอนและไม่สามารถต่ออายุได้ ซึ่งช่วยป้องกันการแทรกแซงจากภายนอก

ความโปร่งใสในการทำงาน :

ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียพยายามที่จะทำให้กระบวนการพิจารณาคดีโปร่งใสและเข้าถึงได้สำหรับประชาชน การตัดสินใจและคำวินิจฉัยต่างๆ ถูกเผยแพร่สู่สาธารณะอย่างเป็นทางการและสามารถเข้าถึงได้ทางเว็บไซต์ของศาล นอกจากนี้ การพิจารณาคดีส่วนใหญ่เป็นการพิจารณาคดีแบบเปิดเพื่อให้สาธารณชนสามารถรับรู้และติดตามกระบวนการพิจารณาคดีได้

การปฏิบัติตามมาตรฐานสากลของกฎหมายระหว่างประเทศ :

ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียยึดถือหลักการและมาตรฐานสากล โดยการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามหลักการและบรรทัดฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนและหลักการประชาธิปไตย ซึ่งส่งผลให้คำวินิจฉัยของศาลได้รับการยอมรับทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

การพัฒนากฎหมายรัฐธรรมนูญ :

ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียมีบทบาทในการพัฒนากฎหมายรัฐธรรมนูญผ่านการตีความและการวินิจฉัยที่มีความชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งช่วยให้ประชาชนและหน่วยงานรัฐมีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนภายใต้รัฐธรรมนูญ การตัดสินของศาลช่วยสร้างแนวปฏิบัติทางกฎหมายที่มั่นคงและสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย

○ แนวปฏิบัติที่ดีของศาลรัฐธรรมนูญบัลแกเรีย

การรักษาความเป็นอิสระและความยุติธรรม :

ศาลรัฐธรรมนูญของบัลแกเรียรักษาความเป็นอิสระจากฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหาร โดยมีกระบวนการแต่งตั้งผู้พิพากษาที่มีความหลากหลาย ผู้พิพากษาได้รับการแต่งตั้งจากรัฐสภา ประธานาธิบดี และศาลฎีกา ซึ่งช่วยให้ศาลมีความสมดุลและเป็นอิสระจากการแทรกแซงของฝ่ายการเมือง นอกจากนี้ ศาลมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามหลักการความยุติธรรมและไม่ลำเอียง

การเผยแพร่คำวินิจฉัยและความโปร่งใส :

ศาลรัฐธรรมนูญของบัลแกเรียมีนโยบายเผยแพร่คำวินิจฉัยและเหตุผลในการตัดสินใจของศาลผ่านทางเว็บไซต์ของศาล ซึ่งช่วยให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและเข้าใจการทำงานของศาลได้ นอกจากนี้ การพิจารณาคดีส่วนใหญ่เป็นการพิจารณาคดีแบบเปิดเช่นกัน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการยุติธรรม

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ :

ศาลรัฐธรรมนูญของบัลแกเรียให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างจริงจัง การตัดสินของศาลมักจะสนับสนุนสิทธิขั้นพื้นฐานและความเสรีภาพ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบกฎหมาย

การส่งเสริมการศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูล :

ศาลรัฐธรรมนูญบัลแกเรียมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและหลักการประชาธิปไตย โดยการจัดการประชุม สัมมนา และกิจกรรมที่เน้นการให้ความรู้แก่ประชาชนและนักกฎหมายเกี่ยวกับบทบาทและการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญ

แนวปฏิบัติที่ดีของศาลรัฐธรรมนูญโรมาเนียและบัลแกเรียสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการรักษาความเป็นอิสระ ความโปร่งใส และความยุติธรรมของกระบวนการพิจารณาคดี การปฏิบัติตามมาตรฐานสากลและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งสำคัญที่ทั้งสองศาลให้ความสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในระบบกฎหมายและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวิธีการที่ประชาชนรับรู้ถึงศาลรัฐธรรมนูญในทั้งสองประเทศ ซึ่งมีผลต่อความคิดเห็นของประชาชน

- **ความท้าทายที่พบ :**

เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพยุโรป (EU) แต่มีบทบาททางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมที่ต่างกัน ความท้าทายของศาลรัฐธรรมนูญในโรมาเนียและบัลแกเรียจึงมีหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการปรับปรุงระบบกฎหมายและการบริหารงานยุติธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสหภาพยุโรป (EU) เนื่องจากทั้งสองประเทศเข้าร่วมสหภาพยุโรปในปี 2007 ความท้าทายหลักๆ ได้แก่ :

การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม : ศาลรัฐธรรมนูญในทั้งสองประเทศต้องรับมือกับความจำเป็นในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปตามมาตรฐาน EU ซึ่งรวมถึงการพัฒนาความเป็นอิสระของศาล การเพิ่มความโปร่งใส และการรับมือกับปัญหาคอร์รัปชัน

การประกันสิทธิพลเมืองและสิทธิมนุษยชน : ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิพลเมืองและสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นประเด็นที่สหภาพยุโรปให้ความสำคัญมาก ศาลจึงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้แน่ใจว่าการตัดสินใจสอดคล้องกับกฎบัตรสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรป

การแก้ไขปัญหาความไม่สมดุลทางการเมือง : ในหลายกรณี ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียและบัลแกเรียต้องพิจารณาคดีที่มีผลกระทบต่อคุณภาพทางการเมืองในประเทศ ซึ่งอาจเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การปกครองของรัฐบาล หรือการออกกฎหมายที่เป็นข้อถกเถียง

การรับมือกับแรงกดดันจากภายนอกและภายใน : ศาลรัฐธรรมนูญต้องเผชิญกับแรงกดดันทั้งจากประชาคมระหว่างประเทศและจากภายในประเทศ ซึ่งรวมถึงแรงกดดันจากสหภาพยุโรปที่ต้องการให้มีการปรับปรุงระบบกฎหมายและการบริหารงานยุติธรรม และแรงกดดันจากฝ่ายการเมืองภายในที่อาจพยายามมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของศาล

การรักษาความเป็นกลางและความเป็นอิสระของศาล : เป็นความท้าทายที่สำคัญในการทำให้แน่ใจว่าศาลรัฐธรรมนูญทำงานโดยไม่มีอิทธิพลจากการเมืองและผลประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการรักษาความน่าเชื่อถือของศาลในสายตาประชาชน

ความท้าทายเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัญหาที่ศาลรัฐธรรมนูญในโรมาเนียและบัลแกเรียต้องเผชิญและจัดการ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและการคาดหวังของประชาชนในประเทศและในระดับสากล

- **ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบกับประเทศไทย :**

ภายใต้ระบบศาลรัฐธรรมนูญยุโรปเกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศออสเตรีย ค.ศ.1925 ตามแนวคิดของนักนิติปรัชญา Hans Kelsen เป็นรูปแบบศาลพิเศษที่แพร่ไปยังประเทศต่างๆทั่วโลกเช่นเยอรมัน อิตาลี รัสเซีย ยูเครน เกาหลีใต้ มองโกเลีย อินโดนีเซีย จอร์เจีย ชิลี ไทยรวมถึงโรมาเนียและบัลแกเรีย เป็นต้น หากเปรียบเทียบระหว่างศาลรัฐธรรมนูญโรมาเนีย บัลแกเรีย และไทยแล้วมีลักษณะคล้ายคลึงกันแต่มีต่างกันบ้าง กล่าวคือ

1) ศาลรัฐธรรมนูญโรมาเนียเกิดขึ้นในปี 1992 บัลแกเรีย ปี 1991 และไทย ปี 1997

2) ศาลรัฐธรรมนูญโรมาเนียมีตุลาการ 9 คนคัดโดยประธานาธิบดี 3 คน วุฒิสภา 3 คน สภาผู้แทนฯ 3 คน ส่วนศาลรัฐธรรมนูญบัลแกเรียมี 12 คน คัดโดยประธานาธิบดี 4 คน สภาแห่งชาติ 4 คนและจากศาลสูงสุด หรือศาลปกครองสูงสุด 4 คน

3) มีอำนาจสำคัญในการถอดถอนประธานาธิบดีโดยการร้องขอจากรัฐสภาซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับศาลรัฐธรรมนูญเกาหลีใต้ แต่ที่น่าคิดคือศาลรัฐธรรมนูญโรมาเนียและบัลแกเรียยังไม่เคยถอดถอนเลยต่างจากศาลรัฐธรรมนูญเกาหลีใต้ซึ่งเคยถอดถอนประธานาธิบดีแล้วอย่างน้อย 2 ครั้ง

4) ศาลรัฐธรรมนูญบัลแกเรียมี 12 คนหากคะแนนเสียงเท่ากัน 6 : 6 ถือว่าคำร้องต้องตกไป น่าสนใจคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญบัลแกเรียที่ 8/2005 เกี่ยวกับอำนาจของรัฐสภาในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ศาลเห็นว่าการแก้ไขรูปแบบของรัฐ หรือรูปแบบการปกครองจะกระทำมิได้ตามหลัก Eternity Clause ซึ่งเป็นหลักสากลโดยสอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญไทยด้วย

4. ข้อสังเกต

- **ความเป็นอิสระของศาลรัฐธรรมนูญโรมาเนีย**

- **โครงสร้างและการแต่งตั้ง :**

ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียประกอบด้วยผู้พิพากษา 9 คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี (3 คน) วุฒิสภา (3 คน) และสภาผู้แทนราษฎร (3 คน) แต่ละคนมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี โดยไม่สามารถได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้ ซึ่งช่วยให้ศาลมีความเป็นอิสระจากอิทธิพลทางการเมือง

- **หลักประกันความเป็นอิสระ :**

รัฐธรรมนูญของโรมาเนียกำหนดหลักประกันความเป็นอิสระของศาลรัฐธรรมนูญ โดยเน้นให้ผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากความกลัวหรือแรงกดดันใดๆ ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร

- **ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ :**

ศาลต้องรายงานการทำงานต่อสาธารณะเป็นประจำ และการพิจารณาคดีส่วนใหญ่เป็นการพิจารณาคดีเปิด ซึ่งช่วยส่งเสริมความโปร่งใสในการดำเนินงาน

- **ความท้าทายในด้านนี้ :**

แม้ว่าจะมีกลไกป้องกัน แต่ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียยังคงเผชิญกับความท้าทาย เช่น แรงกดดันจากรัฐบาลและกลุ่มการเมือง ซึ่งบางครั้งพยายามมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่สำคัญ

- **ความเป็นอิสระของศาลรัฐธรรมนูญบัลแกเรีย**

- **โครงสร้างและการแต่งตั้ง :**

ศาลรัฐธรรมนูญของบัลแกเรียประกอบด้วยผู้พิพากษา 12 คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐสภา (4 คน) ประธานาธิบดี (4 คน) และที่ประชุมผู้พิพากษาของศาลฎีกา (4 คน) ผู้พิพากษามีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี โดยไม่สามารถได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้ ซึ่งส่งเสริมความเป็นอิสระของศาล

○ **หลักประกันความเป็นอิสระ :**

รัฐธรรมนูญของบัลแกเรียระบุชัดเจนถึงความเป็นอิสระของศาลรัฐธรรมนูญ โดยให้ผู้พิพากษาไม่ต้องถูกควบคุมหรือขึ้นำจากหน่วยงานภายนอกใดๆ

○ **ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ :**

ศาลรัฐธรรมนูญของบัลแกเรียทำให้แน่ใจว่าการตัดสินใจทั้งหมดสามารถเข้าถึงได้โดยสาธารณะ และมีการพิจารณาคดีอย่างเปิดเผยเพื่อส่งเสริมความโปร่งใส

○ **ความท้าทายในด้านนี้ :**

ศาลรัฐธรรมนูญของบัลแกเรียเผชิญกับความท้าทาย เช่นเดียวกับในโรมาเนีย โดยเฉพาะในด้านของความพยายามของนักการเมืองหรือกลุ่มอำนาจต่างๆ ที่พยายามเข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่อาจมีผลต่อการเมืองและสังคม

สรุปได้ว่าทั้งศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียและบัลแกเรียมีโครงสร้างและกลไกที่ออกแบบมาเพื่อรักษาความเป็นอิสระของศาลผ่านกระบวนการแต่งตั้งที่กระจายอำนาจและการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของผู้พิพากษา แม้ว่าจะมีกลไกป้องกันเหล่านี้ แต่ทั้งสองศาลยังคงเผชิญกับความท้าทายเกี่ยวกับการรักษาความเป็นอิสระในสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงและซับซ้อน

- **กระบวนการพิจารณาคดีตามรัฐธรรมนูญของโรมาเนียและบัลแกเรีย มีความคล้ายคลึงกันในหลายด้าน แต่ก็มี ความแตกต่างกันในรายละเอียดบางประการ ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของระบบกฎหมายและรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ ดังนี้:**

○ **กระบวนการพิจารณาคดีตามรัฐธรรมนูญของโรมาเนีย**

การเสนอเรื่อง :

การเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียพิจารณาสามารถทำได้โดยหลายฝ่าย เช่น ประธานาธิบดี รัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ศาลสูงสุด หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ประชาชนยังสามารถร้องเรียนโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญหากพวกเขาเชื่อว่าการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ

เขตอำนาจศาล :

ศาลรัฐธรรมนูญของโรมาเนียมีอำนาจในการพิจารณาคดีความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายทั้งหมด (ทั้งก่อนและหลังการประกาศใช้) รวมถึงสนธิสัญญาระหว่างประเทศ การตีความรัฐธรรมนูญ และการแก้ไขรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ศาลยังมีหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการตัดสินใจของรัฐสภาและการดำเนินการของประธานาธิบดีด้วย

กระบวนการพิจารณา :

เมื่อเรื่องเข้าสู่การพิจารณา ศาลจะจัดตั้งคณะผู้พิพากษาเพื่อตรวจสอบหลักฐานและข้อโต้แย้ง ศาลรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่รับฟังทั้งสองฝ่าย (ผู้เสนอและฝ่ายที่เกี่ยวข้อง) เพื่อให้มั่นใจว่ามีการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม หลังจากนั้นศาลจะประชุมและออกคำวินิจฉัยโดยใช้เสียงข้างมากในการตัดสิน

ผลของคำวินิจฉัย :

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันทั้งในทางกฎหมายและทางปฏิบัติ กฎหมายหรือบทบัญญัติ ที่ถูกวินิจฉัยว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญจะถูกลบเลิกหรือแก้ไขตามความจำเป็น

o กระบวนการพิจารณาคดีตามรัฐธรรมนูญของบัลแกเรีย

การเสนอเรื่อง :

ในบัลแกเรีย การเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้โดยประธานาธิบดี สภาผู้แทนราษฎร (รัฐสภา) คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ หรือองค์กรและหน่วยงานที่มีอำนาจตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม ประชาชนทั่วไปไม่สามารถเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้โดยตรง

เขตอำนาจศาล :

ศาลรัฐธรรมนูญของบัลแกเรียมีอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายและพระราชบัญญัติ ตลอดจนการตีความรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ศาลยังมีอำนาจในการพิจารณาความถูกต้องของการเลือกตั้งและการแต่งตั้งในหน่วยงานรัฐ รวมถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญและการตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

กระบวนการพิจารณา :

กระบวนการพิจารณาเริ่มต้นเมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนหรือคำขอพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญของบัลแกเรียจะตรวจสอบเรื่องราวและพิจารณาคดีผ่านคณะผู้พิพากษาที่จัดตั้งขึ้น โดยจะมีการไต่สวนและรับฟังคำให้การจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ศาลจะทำการอภิปรายและลงมติด้วยเสียงข้างมาก

ผลของคำวินิจฉัย :

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันและถือเป็นที่สุด กฎหมายหรือบทบัญญัติที่ถูกวินิจฉัยว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญจะถูกลบเลิกหรือปรับแก้ให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัย

สรุปได้ว่าทั้งสองประเทศมีศาลรัฐธรรมนูญที่มีบทบาทสำคัญในการรักษาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายและการกระทำของรัฐ แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในเรื่องของผู้ที่สามารถเสนอเรื่องให้พิจารณาและรายละเอียดของเขตอำนาจศาล แต่กระบวนการพิจารณาคดีในทั้งสองประเทศนั้นมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและการออกคำวินิจฉัยที่มีผลผูกพัน

5. ข้อเสนอแนะ

สำหรับการมีส่วนร่วมในอนาคตสร้างพื้นที่ที่อาจมีการร่วมมือหรือศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต เช่น โครงการแลกเปลี่ยน การประชุมวิชาการ เวิร์กช็อปร่วมในเชิงลึก หรือโครงการวิจัยในด้านต่างของกระบวนการศาลรัฐธรรมนูญ

6. บทสรุป

- **สรุปการศึกษาดูงาน :**

สรุปผลการศึกษาดูงานและผลลัพธ์ที่สำคัญดังนี้ ทั้งคณะได้เรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีในหลายๆด้าน ได้แก่ การรักษา ความเป็นอิสระและความไม่ลำเอียงของศาล ความโปร่งใสในการทำงาน การปฏิบัติตามมาตรฐานสากล ของกฎหมายระหว่างประเทศ การพัฒนากฎหมายรัฐธรรมนูญ การรักษาความเป็นอิสระและความยุติธรรม การเผยแพร่คำวินิจฉัยและความโปร่งใส การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ การส่งเสริมการศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูล รวมถึงความท้าทายอันเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพยุโรป (EU) ของศาลรัฐธรรมนูญแห่ง โรมาเนีย ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐบัลแกเรียถือได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์การประชุมร่วมมือระดับทวิภาคีและการศึกษาดูงานภายใต้หลัก “นิติธรรม”

- **คำขอขอบคุณ :**

คณะผู้ศึกษาอบรมหลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” (นธป.) รุ่นที่ 12 ขอขอบคุณศาลรัฐธรรมนูญแห่ง โรมาเนีย ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐบัลแกเรียและคณะ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการศึกษาดูงานครั้งนี้